

GEÇİCİ HUKUKİ KORUMA ÖNLEMLERİ İLE ÇEKİŞMESİZ YARGININ KESİŞME ALANI: TEREKENİN TESPİTİ VE KORUMA ALTINA ALINMASI

AN EXAMPLE FOR INTERSECTION POINT OF PROVISIONAL LEGAL PROTECTION MEASURES AND NON-CONTENTIOUS JURISDICTION: PRESERVATION OF THE ESTATE

Dilek AYDEMİR*

Makale Bilgi

Gönderi: 10/03/2025
Kabul : 26/05/2025

Anahtar Kelimeler

*Çekişmesiz yargı,
İhtiyati tedbir,
Terekenin tespiti,
Terekenin korunması,
Kıyas.*

Article Info

Received: 10/03/2025
Accepted: 26/05/2025

Keywords

*Non-contentious
judicial matters,
Interim measures,
Analogy,
Preservation of the
estate.*

Özet

Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) m.381’de çekişmesiz yargı işlerinin tespitinde dikkate alınacak kriterlere yer verilirken m.382/2’de çeşitli alanlardan tespit edilen çekişmesiz yargı işlerine ilişkin bir liste verilmiştir. Bu listede yer alan bazı çekişmesiz yargı işleri, HMK’dan önceki tarihli ve yürürlükte olan başka kanunlarda farklı hukuki nitelikte olmak üzere düzenleme konusu olmuş işlerdir. Bu durum ise ilgili kurumların hukuki niteliği hakkında tartışmalara yol açmıştır. Konuya dair örneklerden biri Türk Medeni Kanunu m.589’da temel düzenlemesini bulan “terekenin tespiti ve korunması” kurumudur. Terekenin tespiti ve korunması, re’sen harekete geçme ilkesi, uyuşmazlığın yokluğu ölçütü ve önleyici etki sebebiyle bir çekişmesiz yargı işidir ve bahsedilen listede de yer almaktadır. Öte yandan Türk Medeni Kanunu’nda (TMK) koruma önlemi olarak düzenlenmiştir. Terekenin tespiti hem bir çekişmesiz yargı işi hem de bir geçici hukuki koruma önlemi niteliğindedir. Dolayısıyla terekenin tespitine uygulanacak hükümler tespit edilirken öncelikle TMK’da yer alan özel hükümler, daha sonra HMK’nın çekişmesiz yargı hükümleri ve ihtiyaç halinde kıyasen dikkate alınmak üzere HMK’nın ihtiyati tedbir hükümlerinden yararlanılabilir.

Abstract

While Article 381 of the Code of Civil Procedure (CCP) enumerates the criterias to take into consideration for identifying non-contentious judicial matters, Article 382/2 provides a list of various non-contentious judicial matters from different fields of private law. Some of the matters in the list had been regulated in other laws previously dated with legal characteristics different from non-contentious judicial matter and subjected to different rules and procedures. This fact has opened the discussion of the legal nature of the subject matter institution. One example related to the issue is which finds its primary regulation in Article 589 of the Turkish Civil Code under the heading “protection measures”. Due to the principles of ex officio action, absence of dispute, and preventive nature, preservation of the estate is a non-contentious judicial matter and it is also included in the aforementioned list of article 382/2 of CCP. On the other hand, it is regulated in the Turkish Civil Code (TCC) as a “protective measure”. The preservation of the estate holds both the nature of a non-contentious judicial matter and a provisional legal protection measure. Therefore, when determining the applicable provisions for the preservation of the estate, having applied the special provisions under the TCC, followed the provisions on non-contentious jurisdiction under the CCP, if necessary, the CCP’s provisions on interim measures may be applied by analogy.

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı.

Atıf Şekli | Cite As: AYDEMİR, Dilek, “Geçici Hukuki Koruma Önlemleri ile Çekişmesiz Yargının Kesişme Alanı: Terekenin Tespiti ve Koruma Altına Alınması”, İnÜHFD, 16(1), 2025, s.221-233. **İntihal | Plagiarism:** Bu çalışma intihal programında kontrol edilmiş ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been controlled via plagiarism software and reviewed by at least two blind referees.

EXTENDED SUMMARY

The first legal regulations regarding non-contentious jurisdiction in Turkish legal system are to be found in the Code of Civil Procedure (CCP), Articles 382-388. The legislator establishes three criteria in Article 382/1 of the CCP to determine and select the non-contentious judicial matters as (1) the cases without any disputed matter between the related persons involved, (2) the cases without any claim arising from substantive law and (3) the cases where the judge has the power to initiate proceedings ex officio. Article 382/2 of the CCP provides a list of various non-contentious judicial matters. Some non-contentious judicial matters in the list have been regulated in previously dated codes with legal characteristics different from non-contentious judicial matters. This fact has opened the discussion related to the legal nature and applicable rules of the respective institutions. Was the legal nature of the relevant institution previously misinterpreted, or has it become a non-contentious judicial matter merely due to an amendment in legal provisions? To discuss this matter, “preservation of the estate” primarily regulated in Article 589 of the Turkish Civil Code (TCC) has been selected as an example. According to Article 589 of TCC, the peace court at the domicile of the deceased shall, upon request or ex officio, take all necessary measures to protect the estate and ensure the transfer to the rightful heirs. In the Swiss civil law (Articles 551-553 of the Swiss Civil Code), the preservation of the estate is regulated similarly to the TCC. Under Swiss law, the competent authority for the preservation of the estate is specified according to cantonal law and, unlike Turkish law, this authority does not necessarily have to be a court. In German civil law, to preserve the estate the court may issue individual protective measures, however, in such cases where multiple actions are required, the court prefers generally to appoint an executor to carry out these actions and manage the estate (paragraphs 1960-1961 of German Civil Code). Preservation of the estate is solely a duty given to the judge by law to ensure the complete delivery of the estate to the rightful owners and to eliminate any potential dangers that may hinder this objective. Within this respect, it is a non-contentious judicial matter not only being explicitly regulated in the law, but also according to the criteria of absence of dispute, preventive effect, and initiation ex officio. However, the similarities between decisions regarding the preservation of the estate and provisional legal protection measures indicate that the boundaries between the two institutions are not clearly defined. This ambiguity brings the question of which provisions shall apply to such non-contentious judicial matters. In this case, alongside the provisions concerning non-contentious judicial matters, the need to apply provisions related to provisional legal protections by analogy to the specific case has arisen. For example, there are no provisions in either the TCC or the CCP regarding the enforcement of the decisions regarding the preservation of the estate; in both the TCC Regulation and the CCP Regulation, it is observed that application of such measures is left to the court’s clerk office. In my opinion, a provision should be added to the CCP to regulate how decisions of non-contentious judicial matters requiring enforcement should be carried out. Presently, in my opinion, the second, third and fourth paragraphs of Article 393 of the CCP can be applied to the matters with respect to preservation of estate by analogy. When the relevant paragraphs of Article 393 of the CCP are applied, the judge, depending on the requirement, may either assign court registry or the enforcement office within its judicial district to execute the decision of the preservation of the estate. It should be born in mind, obviously, as a rule, interim measures may also be issued during the proceeding of a non-contentious judicial matter. However, all decisions regarding the preservation of the estate, which is the subject matter of this paper, are classified as non-contentious judicial matters under the CCP. Therefore, the provisions of the CCP regarding non-contentious judicial matters shall be fully applied to these decisions. Since an appeal to the Regional Court of Appeal is available against the decisions on a non-contentious judicial matter pursuant to Article 387 of the CCP, the similarities between the preservation of the estate and provisional legal protection measures does not change the fact that the appellate legal remedy is available against the decisions of preservation of the estate. It has been already emphasized in scholarly interpretations that there is a need for a separate code for non-contentious judicial matters. For the time being at least, the provisions regulating the enforcement of non-contentious judicial decisions should be inserted into CCP.

I. GİRİŞ

Çekişmesiz yargı, dahil olduğumuz Kara Avrupası Hukuk Sisteminde yer alan pek çok ülkede uzun zaman önce ayrı bir kanunda düzenlenmiş iken eski usul kanunumuz olan Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda konu hakkında bir düzenleme bulunmamakta idi. Çekişmesiz yargıya ilişkin ilk ayrıntılı ilmi çalışmayı yapan Baki Kuru ise Kara Avrupası Hukuk Sistemine dahil pek çok ülkenin çekişmesiz yargı hukuku alanındaki kanun ve ilmi ve kazai içtihatlarını da incelediği “Nizasız Kaza (1961)” isimli kitabında Türk Hukuku bakımından çekişmesiz yargı işlerinin tespitinde yararlanılmak üzere bazı kıstaslar belirlemiş, ayrıca kendi tespitlerine göre çekişmesiz yargı işi olduğunu düşündüğü çeşitli kanun hükümlerini de eserinde belirtmiş idi. Bu kıstaslar “1) çekişme yokluğu, 2) hasım yokluğu, 3) ihtiyari olma, 4) önleyici etki, 5) İnşai etki, 6) subjektif hakkın yokluğu, 7) re'sen harekete geçilmesi” şeklinde idi. Hukuk sistemimizde çekişmesiz yargıya dair ilk kanuni düzenlemeler ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu'muzda yapılmış olup konu m.382-m.388 arasında düzenlenmiştir. Kanun koyucu, çekişmesiz yargı işini tespit etmek üzere Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 382/1'de üç kıstas belirlemiştir: “a) İlgililer arasında uyuşmazlık olmayan hâller. B) İlgililerin, ileri sürülebileceği herhangi bir hakkının bulunmadığı hâller. C) Hâkimin resen harekete geçtiği hâller.” Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise önceki ilmi¹ ve kazai içtihatlar da gözden geçirilerek çeşitli alanlardan çekişmesiz yargı işleri listesi verilmiştir. İşte bu listede yer alan bazı çekişmesiz yargı işleri, HMK'dan önceki tarihli başka kanunlarda farklı hukuki nitelikte olmak üzere düzenlenmiş ve farklı yargılama kurallarına konu olmuş işlerdir. Bu durum ise ilgili kurumun hukuki niteliği hakkındaki tartışmayı beraberinde getirmiştir. Acaba daha önce ilgili kurumun hukuki niteliği yanlış mı değerlendirilmişti yoksa ilgili iş sırf kanun değişikliği gereği mi çekişmesiz yargı işi haline gelmiştir? Sözgelimi daha önce bir geçici hukuki koruma önlemi olarak nitelendirilen bir kurum artık sırf kanun değişikliği sebebi ile çekişmesiz yargı işi mi olacaktır? Bu sorunun cevabını ararken, Türk Medeni Kanunu m. 589'da temel düzenlemesini bulan “terekenin tespiti ve korunması” örnek olarak incelenmek üzere seçilmiştir. Bu çalışmada terekenin tespiti ve korunması kurumunun hukuki niteliği, bu kuruma uygulanacak hukuk kuralları değerlendirilecektir. Bu çalışmanın devamı niteliğinde olan ikinci çalışmada ise bir çekişmesiz yargı işi olarak terekenin tespiti ve korunması yargılamasına üçüncü kişilerin dahil olması, yargılamanın çekişmeli hale gelip gelmeyeceği, mahkemenin vereceği kararın icrası ve karara karşı başvurulabilecek kanun yolları başta olmak üzere çeşitli usule ilişkin meseleler ele alınacaktır.

II. TÜRK, İSVİÇRE VE ALMAN HUKUKUNDA TEREKENİN TESPİTİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN HUKUKİ DÜZENLEMELERE GENEL BİR BAKIŞ

Türk Medeni Kanunu (TMK)² m. 599 uyarınca ölüm anında ölenin mal varlığı bir kül halinde mirasçılara geçer.³ Mirasçıların tereke üzerinde elbirliği mülkiyeti bulunmaktadır (TMK m. 640/II). Ölüm anından itibaren terekenin paylaşımına kadar hem terekeye dahil olan malvarlığı unsurlarının korunması hem de yasal ya da varsa atanmış mirasçıların ve vasiyet alacaklılarının tespiti ihtiyacı hasıl olur. Uygulamada mirasın kazanılması ile paylaşılması arasında geçen sürede terekede yer alan bazı taşınırın kaybolduğu, özellikle bazı mirasçıların bunları sakladığı veya el koyduğu ya da üçüncü kişilere devrettiği sıklıkla görülmektedir. Ölüm anı ile terekenin paylaşılması anı arasında geçen sürede hem tereke unsurlarının korunması hem de mirasçıların ve vasiyet alacaklılarının tespiti noktasında Türk Medeni Kanunu birtakım önlemler öngörmüştür. Bu koruma önlemlerinin amacı terekenin eksiksiz olarak tamamının bütün mirasçılara sağlıklı bir şekilde geçmesini sağlamak, tereke mallarının yok olması veya gerçek hak sahiplerinden kaçırılmasını engellemek, terekenin bütün mirasçılara geçmesini sağlayıp hak sahiplerinden kaçırılmasına engel olmaaktır.⁴ Koruma önlemi taleplerinin derhal karara bağlanarak gecikmeden uygulanması gerekir. Koruma önlemlerinin alınmasında gecikilmesi, tereke mallarının fiilen hak sahiplerine eline geçmesini engel olabilir. Örneğin, mirasbırakan ile mirasçılardan birinin sahip olduğu ortak bir hesabın bulunması ve ortak hesap tasfiye edilmeden ölüm halinde, yaşayan ortak hesap sahibinin koruma önlemi alınıncaya kadar ortak kullanılan banka hesabındaki bütün meblağı çekme ihtimali vardır. Gerçek

¹ Kuru'nun Nizasız Kaza isimli kitabında yer alan listenin güncellenmesi çalışması için bkz. BUDAK, Ali Cem: “Türk Hukukunda Çekişmesiz Yargı” (Çekişmesiz Yargı), in Özekes, Muhammet (ed.), Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı IV Medenî Usûl Hukukunda Çekişmesiz Yargı-İcra İflâs Kanununda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi, 30 Eylül-1 Ekim 2005, TBB Yayınları, Ankara 2006, s.128-187; konu hakkında tarihi bilgi için bkz. BUDAK, Ali Cem: “Çekişmesiz Yargı” in Budak, Ali Cem/Karaaslan, Varol, Medenî Usul Hukuku (Usul), 8. Baskı, Filiz, İstanbul 2024, s.385-387, kn.1-5; Karşılaştırmalı hukuka ilişkin bilgi için ÖZEKES, Muhammet (ed.), Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı IV Medenî Usûl Hukukunda Çekişmesiz Yargı-İcra İflâs Kanununda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi, 30 Eylül-1 Ekim 2005, TBB Yayınları, Ankara 2006.

² Türk Medeni Kanunu, Kanun Numarası: 4721, Kabul Tarihi: 22.11.2001, RG: 08.12.2001, 24607.

³ Terekenin mülkiyeti ile birlikte zilyetlik de ölümle mirasçılara geçer. İNAN, Naim/ERTAŞ, Şeref/ALBAŞ, Hakan: Miras Hukuku, 10. Baskı, Seçkin, Ankara 2019, s.483, kn.1523.

⁴ KOCAYUSUFAŞAOĞLU, Necip: Miras Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 1987, s.564; SEROZAN, Rona/ENGİN, Baki İlkay: Miras Hukuku, 3. Baskı, Seçkin, Ankara 2012, s.394; EREN, Fikret/YÜCER AKTÜRK, İpek: Türk Miras Hukuku, 2. Baskı, Yetkin, Ankara 2019, s.440, kn.1199; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.483, kn.1524; İMRE, Zahit/ERMAN, Hasan: Miras Hukuku, 16. Baskı, Der Yayınları, İstanbul 2022, s.320; ÇABRİ, Sezer: Miras Hukuku Şerhi Cilt II, Oniki Levha, İstanbul 2020, s. 206, s.211; KURŞAT, Zekeriya: Terekenin Korunması Önlemleri, Filiz Kitabevi, İstanbul 2010, s.24, s. 30, s.31 dn.16; ÖNDER, Akil: “Miras Hükümlerinden Terekeye Mutaallik İhtiyati Tedbirler”, Adliye Ceridesi, 34(4), 1943, s.206; ÜLGENALP, Nuri: “Mirasın Reddi ve Defter Tutma Talebi” (Mirasın Reddi), Adliye Dergisi, 36(1), 1945, s.31; AVCI, Mehmet Özgür: Mirasın Mahkeme Kararıyla Paylaşılması, Oniki Levha, İstanbul 2014, s.71.

hak sahiplerinin korunması için, en kısa sürede ortak hesaptan para çekilmesini engelleyecek şekilde tedbir kararı verilmesi gerekir.⁵

Bu geçiş sürecinde terekenin korunmasına ilişkin başlıca kurallar “koruma önlemleri” başlığı altında TMK m. 589-598 arasında düzenlenmiştir. Bu koruma önlemleri bakımından genel hüküm sayılabilecek TMK m. 589/1’de mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hâkiminin, istem üzerine veya re’sen tereke mallarının korunması ve malların fiziken hak sahiplerinin eline geçmesini sağlamak üzere gerekli olan bütün önlemleri alacağı belirtilmiştir. Sonraki hükümlerde ise, terekenin defterinin tutulması (TMK m. 590), mühürlenmesi (TMK m. 591), terekenin resmen yönetilmesi (TMK m. 592-593), mirasçıların bilinmemesi halinde yapılması gerekenler (TMK m. 594) ve vasiyetname ile ilgili işlemler (TMK m. 595-598) düzenlenmiştir.

Konu hakkındaki ikincil mevzuat düzenlemeleri Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük⁶ (TMK Tüzüğü) m. 32-36 arasında ve Türk Medenî Kanununun Velâyet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük Kapsamında Tutulacak Defterler, Özel Kütük, Dosyalar, Tutanaklar ve Diğer Evrakın Düzenlenmesine Dair Yönetmelik⁷ (TMK Yönetmeliği) özellikle m. 14-16 arasında yer almaktadır.

Mülga Medeni Kanun’da (eski MK)⁸ “ihtiyati tedbirler” başlığı altında m. 531 (TMK m. 589) ve m. 532 (TMK m. 590-591)’de karşılığını bulan Türk Medeni Kanunu m. 589, m. 590, m. 591’de TMK’nın yürürlüğünden bu yana herhangi bir kanun değişikliği olmamıştır. Bununla birlikte hükümlerin uygulanışı bakımından ilmi ve kazai içtihatlar da atfı yapılan medeni usul kanununda değişiklik olmuş, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK)⁹ ilga edilerek 01.10.2011’de Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)¹⁰ yürürlüğe girmiştir. HUMK m. 101 ve devamında “ihtiyati tedbir” başlığı altında düzenlenen kurum HMK’da m. 389 ve devamında “geçici hukuki korumalar” üst başlığı altında “ihtiyati tedbir”, “delil tespiti” ve “defter tutma, mühürleme”¹¹ gibi diğer geçici hukuki korumalar” alt başlıkları ile sınıflandırılarak düzenlenmiş ve HMK m. 382’de çekişmesiz yargı işlerine ilişkin genel kriterler sayıldıktan sonra başlıca çekişmesiz yargı işlerinin liste halinde sayılmıştır. Terekenin tespiti ve korunması da bu listede yer almaktadır (HMK m. 382/2-c-5).

İsviçre Medeni Kanunu’nda (İsviçre MK) terekenin tespiti ve korunması TMK’ya benzer şekilde düzenlenmiştir. İsviçre MK m. 551/1’de yetkili otoritenin terekenin usulüne uygun bir şekilde mirasçılara geçmesi için re’sen gerekli bütün tedbirleri alacağı belirtildikten sonra ikinci fıkrada bu tedbirlere örnek olarak mühürleme, defter tutulması, terekeye temsilci atanması ve vasiyetin açılması verilmiştir. İsviçre MK m. 552’de ise mühürlemenin kanton hukukuna göre gerçekleşeceği; m. 553/1’de ise tereke defterinin tutulacağı haller belirtildikten sonra ikinci fıkrada defter tutma işleminin yine kanton hukukuna göre yapılacağı belirtilmiştir.

Alman Medeni Kanunu’nda (Alman MK) ise konuya dair düzenlemeler m. 1960 ve devamında düzenlenmektedir. Alman MK m. 1960/1’e göre tereke mahkemesi, ancak ihtiyaç hasıl olursa, miras kabul edilinceye kadar ya da mirasçının bilinmediği veya mirası kabul edip etmediğinin bilinmediği hallerde terekenin korunmasına yönelik kararlar alır. Hükmün ikinci fıkrasında ise bu kararlara örnek olarak terekenin defterinin tutulması, mühürleme, para, kıymetli evrak ve değerli eşyanın muhafaza altına alınması, terekeye yönetici atanması verilmiştir. Alman hukukunda mahkemenin münferit koruma kararları alabileceği fakat birden fazla işlem yapılması gereken haller söz konusu ise genellikle bu işlemleri yapmak ve terekeyi yönetmek üzere bir görevli atayacağı ifade edilmekte (Alman MK m. 1961) ve ilmi içtihatlar da özellikle bu görevlinin yetki ve sorumlulukları ele alınmaktadır.¹²

III. MEDENİ USUL HUKUKU BAKIMINDAN TEREKENİN TESPİTİ VE KORUNMASI KURUMUNUN HUKUKİ NİTELİĞİ

TMK m. 589’da mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hâkimi, istem üzerine veya re’sen tereke mallarının korunması ve bilfiil fiziken hak sahiplerinin eline geçmesini sağlamak üzere gerekli olan bütün önlemleri alacağı ve bu önlemlerin, özellikle kanunda belirtilen hâllerde terekede bulunan mal ve hakların yazımına, terekenin mühürlenmesine, terekenin resmen yönetilmesine ve vasiyetnamelerin açılmasına ilişkin olacağı düzenlenmiştir. Hükmün eski MK’daki başlığı “ihtiyati tedbir” iken mevcut Kanunda “koruma önlemi” başlığı tercih edilmiştir. Kanun maddesinden sulh hukuk mahkemesinin yapacağı yargılamanın ve vereceği kararın hukuki niteliği açıkça anlaşılmamakla birlikte madde metninde tespit, yazım, mühürleme ifadeleri yer almaktadır. HMK m. 382/2-c-5’te ise “Tereke mallarının korunması ve hak sahiplerine ulaşmasını sağlamak için önlem alınması” miras hukukuna ait çekişmesiz yargı işleri listesinde yer alan kalemlerden biridir.

⁵ ÇABRİ, s.214.

⁶ Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi: 21.07.2003, No: 2003/5960, RG: 10.08.2003, 25195.

⁷ RG: 03.09.2004, 25592.

⁸ Türk Kanunu Medenisi, Kanun Numarası: 743, Kabul Tarihi: 17.02.1926, RG: 04.04.1926, 339.

⁹ Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, Kanun Numarası: 1086, Kabul Tarihi: 18.06.1927, RG: 02, 03, 04.07.192, 622, 623, 624.

¹⁰ Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Kanun Numarası: 6100, Kabul Tarihi: 12.01.2011, RG: 04.02.2011, 27836.

¹¹ Mühürleme ve defter tutma işlemlerinin nasıl yapılacağı Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik (RG: 06.08.2015, 29437) m. 209 ve m. 210’da düzenlenmiş olup bu çalışmanın devamı niteliğindeki diğer çalışmada TMK Yönetmeliği m.14-m.16 ile karşılaştırmalı olarak ayrıca değerlendirilmiştir.

¹² Bkz örneğin, SCHULZE, Reiner: Bürgerliches Gesetzbuch Handkommentar m.1960, 5. Baskı, Baden 2007, s.1923, kn.6, kn.7.

Zikredilen hükümler ışığında, ilmi ve kazai içtihatlarda terekenin tespiti ve korunması kurumunun hukuki niteliği hakkındaki görüşlerde sıklıkla geçen çekişmesiz yargı ve geçici hukuki koruma kavramlarından bahsedilmesi faydalı olur.

A. Çekişmesiz Yargı ve Geçici Hukuki Koruma Kavramları

1. Çekişmesiz Yargı

Çekişmesiz yargı HUMK döneminde karşılaştırmalı hukuk dikkate alınarak doktrinde incelenmekle birlikte HMK'da ilk defa kanun hükmü ile düzenlenmiştir. Doktrinde ifade edilen ölçütlerden¹³ üçü kanuna alınmış (HMK m. 382/1¹⁴) ve tespit edilen çekişmesiz yargı işleri metinde sayılmıştır (HMK m. 382/2).

Çekişmesiz yargıda kural olarak re'sen araştırma ilkesi uygulanır (HMK m. 385/2)¹⁵. Çekişmesiz yargıda davaya son veren taraf işlemleri olan feragat, kabul, sulh uygulama alanı bulmaz. Yine, davanın geri alınmasını düzenleyen HMK m. 123 çekişmesiz yargı işlerinde uygulanmaz. Talebe bağlı çekişmesiz yargı işlerinde, çekişmesiz yargı işine ilişkin talep tek taraflı bir beyanla geri alınabilir; aynı talep daha sonra tekrar ileri sürülebilir.¹⁶ Re'sen takip edilen çekişmesiz yargı işlerinde ise talep dahi olmadığı için teknik olarak talebin geri alınması da söz konusu değildir.¹⁷

Çekişmesiz yargı işine dair mahkeme tarafından yapılan yargılama sonucunda nihai bir karar verilir. Bu karar maddi anlamda kesin hüküm etkisine sahip değildir (HMK m. 388).¹⁸ Sonradan ortaya çıkan haklı sebep ya da kararın haksız görülmesi dolayısıyla, karar şekli anlamda kesinleştikten sonra dahi, gerekirse hâkim bağımsız bir yargılama ile başka bir karar verebilir.¹⁹ Bu imkân, çekişmesiz yargı işi kararının nihailiğini zedelemeyi ve bu kararın geçici olarak verildiği anlamına gelmez.²⁰ Halbuki geçici hukuki korumalar, etkisinin geçici olduğu bilinerek verilir ve bir değişiklik yapılırken de bu asıl karar dikkate alınır; yapılan yargılama asıl yargılamanın bir parçasıdır.²¹

Çekişmesiz yargı işine yönelik talep mahkemeye reddedilirse bu talep kural olarak aynı vakialara dayanılarak tekrar ileri sürülemez. Bunun sebebi ise ret kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmesi değil, hukuki yarar yokluğudur.²² Ancak farklı vakialara dayanılarak aynı talep tekrar ileri sürülebilir.²³

Bir Hukuk Genel Kurulu kararında çekişmesiz yargı kararının ancak ilk derece mahkemesinde açılacak iptal davası ile değiştirilebileceği ya da duruma göre hâkimin değiştirebileceği belirtilmiştir.²⁴ Doktrinde ise kanunda böyle bir düzenlemenin olmadığı fakat çekişmesiz yargı kararının düzeltilmesi, değiştirilmesi ve iptali talebinin kararı veren mahkemeye yöneltilebilmesine yönelik düzenlemenin gerekliliği vurgulanmıştır.²⁵

İnceleme konumuz bakımından dikkate değer olması sebebi ile Kanundaki ölçütlerden biri olan re'sen harekete geçme ölçütüne baktığımızda, belirtmek gerekir ki hâkimin re'sen harekete geçtiği haller

¹³ KURU, Baki: Nizasız Kaza (Nizasız Kaza), AÜHF Yayınları, 1961, s.39; KURU, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt I (Usul), 6. Baskı, DemirDemir, İstanbul 2001, s.26-29; BUDAK, Çekişmesiz Yargı, s.129; AKİL, Cenk: "Vesayete İlişkin Olanlar Dışında Türk Medeni Kanunu'nda Yer Alan Çekişmesiz Yargı İşleri" AÜHFD, 62(4), 2013, s.932; DEVECİ, Zeynep Sümeýra: Çekişmesiz Yargıda İlgiler Kavramı ve Hukuki Durumu, Adalet, Ankara 2025, s.27-30.

¹⁴ Çekişmesiz yargının ayrı bir kanunda düzenlenmesi gerektiği yönünde ALANGOYA, Yavuz/DEREN-YILDIRIM, Nevhis/YILDIRIM, Kamil: Medenî Usul Hukuku Esasları, 8. Baskı, Beta, İstanbul 2011, s.54.

¹⁵ Konuya ilişkin eleştiri ve her bir çekişmesiz yargı kararı değerlendirilip bu ilkenin niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanması önerisi için bkz. ATALI, Murat: Medenî Usul Hukukunda Aleyhe Bozma Yasası, Yetkin, Ankara 2014, s.153-154; ATALI, Murat: "Çekişmesiz Yargı" in Pekcanitez, Hakan/ Özekes, Muhammet/ Akkan, Mine/ Taş Korkmaz, Hülya (ed.), Pekcanitez Usul Medenî Usul Hukuku (Çekişmesiz Yargı), 15. Baskı, Oniki Levha, İstanbul 2017, s.2140-2141.

¹⁶ KURU, Nizasız Kaza, s.171; BUDAK, Usul, s.396 kn.39; BUDAK, Çekişmesiz Yargı, s.173; ARAS, Aslı: Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü, Yetkin, Ankara 2017, s.68.

¹⁷ KURU, Nizasız Kaza, s.172.

¹⁸ Postacıoğlu, hâkimin çekişmesiz yargı kararını değiştirme imkânının, karara karşı kanun yolunun açık olmasına engel olmadığını belirtmiştir. POSTACIOĞLU, İlhan E.: Medenî Usul Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Sulhi Garan, İstanbul 1975, s.29; Umar çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararların hem şekli hem de maddi anlamda kesin hüküm etkisine sahip olmadığını hatta bu sebeple, çekişmesiz yargı kararlarına karşı kanun yolunun açılmasının "yalnızca nihai kararlara karşı kanun yolu açıktır" ilkesi ile çeliştiğini ifade etmiştir. UMAR, Bilge: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Yetkin, Ankara 2014, s.1128; Kuru çekişmesiz yargı kararlarının şekli anlamda kesinleşmesinin mümkün olduğunu fakat maddi anlamda kesin hüküm etkisine sahip olmadığını ifade etmiştir. KURU, Nizasız Kaza, s.177, 180; KURU, Baki: Medenî Usul Hukuku El Kitabı Cilt II (El Kitabı), Yetkin, Ankara 2020, s.1852; aynı yönde BUDAK, Çekişmesiz Yargı, s.156; ATALI, Çekişmesiz Yargı, s.2146; BORAN GÜNEYSU, Nilüfer: Medenî Usul Hukukunda Karar, Adalet, Ankara 2014, s.173-174.

¹⁹ KURU, Nizasız Kaza, s.181; UMAR, s.1128; TANRIVER, Süha: Medenî Usul Hukuku Cilt I (Tanrıver Usulü), 6. Baskı Yetkin, Ankara 2024, s.120; ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TASPINAR AYVAZ, Sema/HANAĞASI, Emel: Medenî Usul Hukuku, 10. Baskı, Yetkin, Ankara 2024, s.806; BUDAK, Çekişmesiz Yargı, s.174; ATALI, Çekişmesiz Yargı, s.2146; ARAS, s.164; BORAN GÜNEYSU, s.175; Demirel bu halde maddi anlamda ilgililerin talepte bulunabileceği gibi hâkimin re'sen de kararını değiştirebileceğini ifade etmiştir. DEMİREL, Duygu: "Çekişmesiz Yargıda İtiraz Yolu", MİHDER, 12(35), 2016, s.689, s.692; Fakat üçüncü kişilerin kazanılmış hakkı söz konusu olursa çekişmesiz yargı kararı değiştirilemez. KURU, Nizasız Kaza, s.190; BORAN GÜNEYSU, s.175; Alman hukukunda da Alman ÇYİK m.48/1'de durum ve koşulların değişmesi halinde talep üzerine nihai ve bağlayıcı olan çekişmesiz yargı kararının değiştirilebileceği; aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise bir hukuki işleme ilişkin çekişmesiz yargı kararının, üçüncü kişilerin o hukuki işlem dolayısıyla hak kazanmaları halinde değiştirilemeyeceği belirtilmiştir. REICHOLD, Klaus/SEILER, Christian, m.48, in THOMAS, Heinz/PUTZO, Hans/REICHOLD, Klaus/HÜBTEGE, Rainer/SEILER, Christian: Zivilprozessordnung FamFG, 36. Baskı, Münih 2015, s.1540-1541 kn.2-3.

²⁰ ERİŞİR, Evrim: "Boşanma Davasında Malvarlığına Yönelik Geçici Hukuki Koruma" (Erişir Aile Hukuku), Türk Hukukçu Kadınlar Derneğinin 50. Kuruluş Yıldönümü Sempozyum Kitabı Aile Hukukunda Güncel Sorunlar, Filiz, 2019, s.23.

²¹ ARAS, s.164.

²² Kuru aynı gerekçelerle tekrar başvuru yapılamamasının sebebinin *ne bis in idem* olduğunu belirtmiştir. KURU, Nizasız Kaza, s.186-187; aynı yönde DEMİREL, s.690-691.

²³ KURU, Nizasız Kaza, s.187, 188; ATALI, Çekişmesiz Yargı, s.2146; DEMİREL, s.692; Çekişmesiz yargı işi çocuğun hukuki durumu hakkında ise aynı vakialara dayanılarak da tekrar aynı talep ileri sürülebilir. ARAS, s.189; BORAN GÜNEYSU, s.175.

²⁴ Yargıtay HGK, 14.12.2005, E.2005/2-693, K.2005/726. Kazancı (Erişim: 25.02.2024).

²⁵ KARSLI, Abdurrahim: Medenî Muhakeme Usulü, 5. Baskı, Filiz, 2020, s.49; ARAS, s.195; Umar'a göre ise kararın iptali için ayrı bir hüküm sevk edilmesi ihtiyaç dahilinde değildir, çünkü kararın iptalinin talep edilebilmesi genel hükümlerin bir sonucudur. UMAR, s.1131.

ancak ilk derece yargılaması bakımından geçerli olup kanun yolu incelemesi bakımından yine ilgilinin talebi aranır.²⁶ Bu ölçütün uygulandığı çekişmesiz yargı işlerinde hâkim re'sen kararını değiştirebilir, kişilerin subjektif hakkından bahsedilemez.²⁷ Öte yandan o karara dayanarak üçüncü kişi hak kazandıysa ya da karar inşai etkiye sahip ise artık değiştirilemez.²⁸

Kanuna alınmayan fakat daha önce doktrinde öne sürülen ölçütlerden biri olan önleyici etki ölçütüne göre ise çekişmesiz yargı işlerinde amaç hakka muhtemel saldırıları önlemektir, fakat saldırı şart olmadığı gibi bir saldırı tehlikesi olması da şart değildir, emareye dahi gerek yoktur.²⁹ Geçici hukuki koruma kararı ortada bir ihtilaf, tehlikeli durum varsa alınır iken önleyici etki ölçütüne göre çekişmesiz yargı işinde amaç muhtemel saldırıları önlemektir.³⁰ İnşai etkiye sahip çekişmesiz yargı kararı ilgili herkesi bağlar ve kendiliğinden sonuç doğurur; ortadan kaldırılmadığı sürece mevcudiyetini sürdürür.³¹ Tespit edici çekişmesiz yargı kararının ise bağlayıcı bir etkisi olmadığı gibi icrai bir niteliği de yoktur.³² Dolayısıyla bu tespit edici kararın ileri sürüldüğü bir davaya bakan hâkim bunu takdiri delil olarak değerlendirebilir; mevcut çekişmesiz yargı kararı, örneğin bir hukuk normunun ön koşulunu oluşturuyorsa, örneğin bir hukuksal durumu tespit ediyorsa, bir hukuki gerçeklik olarak kabul edilmeli, bunun aksini iddia eden ispat etmelidir (TMK m. 7).³³ İcrai etkiye sahip çekişmesiz yargı kararlarının³⁴ icrası hakkında ise her bir icrai etkiye sahip çekişmesiz yargı kararının icrası bakımından öncelikle ilgili özel hükümler dikkate alınacağı açık olmakla birlikte konuya ilişkin HMK'da genel bir hüküm bulunmamaktadır.

2. Geçici Hukuki Korumalar

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun onuncu kısmının başlığı "geçici hukuki korumalar" olup HMK m. 389-399 arasında ihtiyati tedbir; HMK m.400-405 arasında delil tespiti düzenlenmiş, HMK m. 406'da ise diğer geçici hukuki korumalara ilişkin genel bir hüküm sevk edilmiştir. Geçici hukuki koruma kavramı üst kavram olarak kullanılmıştır.³⁵ Doktrinde HMK'da hüküm olmasa da defter tutma ve mühürleme gibi diğer geçici hukuki koruma kararlarının verilebileceği, HMK m. 406 ile bu kurumların geçici hukuki koruma olduğunu vurgulamak amacı güdüldüğü belirtilmiştir.³⁶ İhtiyati tedbir ve delil tespiti hükümlerinin ise hakkında özel hükümler saklı kalmak üzere niteliğine uygun düştüğü ölçüde ilgili geçici hukuki korumalara da kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir.³⁷ Fakat, bu halde dahi öncelikle diğer geçici hukuki koruma hükümleri uygulanmalıdır; özel bir geçici hukuki koruma öngörülümüşse ilgili yargılama bakımından ihtiyati tedbir talep edilmemeli ve hakim bu doğal yetkisi bulunmakla birlikte ihtiyati tedbir kararı verilmemelidir.³⁸ Bu noktada ihtiyati tedbir ve diğer geçici hukuki korumalar arasındaki belli başlı farklılıklardan bahsetmekte yarar bulunmaktadır.

İhtiyati tedbirler asıl davanın açılmadığı, açılmış olsa bile henüz karar verilmediği dönemin aşılmasına hizmet eder. Diğer geçici hukuki korumalar ise haklı/haksız asıl davada verilen karardan etkilenmez. Bazen diğer geçici hukuki korumanın hizmet ettiği bir davanın açılması dahi söz konusu değildir. Davadan önce ihtiyati tedbir alınması halinde, ihtiyati tedbirin uygulanması üzerine "tamamlayıcı merasim" olarak dava açılmalıdır (HMK m. 397). Tamamlayıcı merasim ihtiyati tedbirlerin en temel karakteristiğidir. Diğer geçici hukuki korumalarda tamamlayıcı merasime başvuru zorunluluğu yoktur.³⁹ Bununla birlikte doktrinde geçici hukuki koruma tedbirlerinin kesin hukuki korumanın tamamlayıcısı olduğu vurgulanmıştır.⁴⁰

İhtiyati tedbirin aksine, diğer geçici hukuki korumalarda, örneğin aile hukukunda tedbir nafakası bakımından, haksız tedbirin geriye etkili sona ermesi, HMK m. 399 örneğindeki gibi tazminat sorumluluğu söz konusu değildir.⁴¹ İhtiyati tedbirde kural olarak talep eden tarafından teminat verilmesi zorunlu (HMK m. 392) iken diğer geçici hukuki korumalarda teminat zorunluluğu bulunmamaktadır.⁴²

²⁶ DEVECİ, s.30.

²⁷ KURU, Nizasız Kaza, s.33; AKİL, s.933.

²⁸ ATALI, Çekişmesiz Yargı, s.2147; ARAS, s.196.

²⁹ KURU, Nizasız Kaza, s.27-28; BUDAK, Usul, s.387, kn.8; AKİL, s.934.

³⁰ KURU, Nizasız Kaza, s.29; AKİL, s.934.

³¹ KURU, Nizasız Kaza, s.196; UMAR, s.1131; inşai etki hakkında bkz. BÜYÜK, Elif Irmak: Medeni Usul Hukukunda İnşai Dava ve İnşai Hüküm, Oniki Levha, 2021, s.218.

³² KURU, Nizasız Kaza, s.197; ARAS, s.215.

³³ UMAR, s.1131; ARAS, s.202.

³⁴ Örneğin, tevdi mahalli belirlenmesi veya tevdi edilemeyecek eşyanın satılması (HMK m.382/2-ç-3).

³⁵ ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.640; YILMAZ, Ejder: Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri Cilt I, Yetkin, 2001, s.38-39; TANRIVER, Süha: Medenî Usûl Hukuku Cilt II, Yetkin, Ankara 2021, s.202; ÖZEKES, Muhammet: İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz (İhtiyati Haciz), Seçkin, Ankara 1999, s.40-41.

³⁶ KURU, El Kitabı, s.1312; KARSLI, s.748.

³⁷ ÖZEKES, Muhammet: "Geçici Hukuki Koruma" (Geçici Hukuki Koruma), in Pekcanitez, Hakan/Özekes, Muhammet/Akkan, Mine/ Taş Korkmaz, Hülya (ed.), Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku Cilt III, 15. Baskı, Oniki Levha, Ankara 2017, s.2452; KARAASLAN, Varol: "Geçici Hukuki Koruma Tedbirleri", in Budak/Karaaslan, Usul, s.376, kn.3; ERİŞİR, Aile Hukuku, s.31; Örneğin geçici hukuki koruma talebinin reddi kararına karşı, HMK m.391/3 kıyasen, kanun yolu açıktır. KURU, El Kitabı, s.1312-1313, 1322.

³⁸ KARSLI, s.749; ÖZEKES, Geçici Hukuki Koruma, s.2453.

³⁹ ERİŞİR, Evrim: Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri (Geçici Hukuki Koruma), Oniki Levha, İstanbul 2013, s.338.

⁴⁰ YILMAZ, s.34, 37; benzer şekilde bkz ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s.37-38.

⁴¹ ERİŞİR, Geçici Hukuki Koruma, s.274; ERİŞİR, Aile Hukuku, s.30.

⁴² ERİŞİR, Geçici Hukuki Koruma, s.338.

İhtiyati tedbirde dava konusu asıl talep ile tedbirin konusu arasında sıkı bir bağ vardır. Diğer geçici hukuki korumalarda ise her zaman bir dava konusu asıl talep güvence altına alınmaz ya da talebin geçici icrasına karar verilmez.⁴³

İhtiyati tedbirde, tedbire olan ihtiyacın ortaya konulması noktasında gecikmesinde sakınca olunan hal ispat edilmelidir (HMK m. 389, m. 390). Diğer geçici hukuki korumalarda, talep sebebinin yaklaşık ispatı yeterli olmakla birlikte gecikmeden kaynaklanacak sakınca durumunun ispatı söz konusu değildir.

İhtiyati tedbirde itiraz imkânı (HMK m. 394) varken ve ihtiyati tedbir yargılamasında verilen ihtiyati tedbir kararına ya da itiraz üzerine verilen kararlara karşı istinaf kanun yolu açıkken (HMK m. 341) diğer geçici hukuki korumalar bakımından verilen kararlara karşı kanun yolunun açık olup olmadığı her bir tedbire göre belirlenmelidir: örneğin, boşanma davası sırasında verilen tedbir nafakası da dahil olmak üzere verilen geçici hukuki koruma kararlarına karşı kanun yolu kapalıdır. Öte yandan, örneğin, evlilik birliğinin korunmasına yönelik geçici önlemler (örneğin, TMK m. 190) nihaidir ve kanun yolu açıktır.⁴⁴

Diğer geçici hukuki korumaları ihtiyati tedbirden ayıran en temel sonuçlarından bir tanesi yine ihtiyati tedbire muhalefetin yaptırımını düzenleyen HMK m. 398 uygulanmamasıdır.

İhtiyati tedbirin uygulanması HMK m. 393'te ayrıca düzenlenmişken diğer geçici hukuki koruma kararlarının icrasına ilişkin genel nitelikte bir hüküm bulunmamaktadır. Bazı geçici hukuki koruma kararlarının icrasında ise, örneğin tedbir nafakasında, yargı uygulaması ve İİK m.344 gibi özel hükümler devreye girmektedir.⁴⁵ Bu noktada ihtiyati tedbir hükümlerinin diğer geçici hukuki korumaların icrasında da kıyasen dikkate alınması gerekecektir.

Nihayetinde diğer geçici hukuki korumalar da ihtiyati tedbir de geçici niteliktedirler ve hangi amaçla verilmiş olurlarsa olsunlar yargılama bakımından belli bir dönemin aşılmasına hizmet ederler.

B. Terekenin Tespiti ve Korunmasına İlişkin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Dönemindeki Görüşler

Eski MK ve HUMK döneminde terekenin tespiti ve korunmasının hukuki niteliği farklı görüşlere konu olmuştur. Çoğunlukla eski MK'daki ilgili hükmün başlığı da dikkate alınarak terekenin korunması kararları ihtiyati tedbir olarak nitelendirilmiştir.⁴⁶ HUMK döneminde verilen bir Yargıtay kararında TMK m. 590'a göre defter tutmanın ihtiyati tedbir niteliğinde olduğu belirtilmiştir.⁴⁷

HUMK döneminde ileri sürülen bir diğer görüşe göre TMK usul kanunundaki genel önlemlerle yetinmemiş, terekenin korunması bakımından özel önlemler düzenlemiştir.⁴⁸ Buradaki önlemlerin HUMK m. 101 vd. (HMK m. 389 vd.) ile doğrudan ilişkisi yoktur; bunlar geniş anlamda ihtiyati tedbirdir.⁴⁹ Bu sebeple aslında ilgili kanun hükümlerinin başlığının “muhafaza tedbirleri” olması gerektiği, çünkü bu tedbirlerin geniş anlamda geçici hukuki himaye tedbirleri olduğu ifade edilmiştir.⁵⁰

Başka bir görüşe göre ise, terekenin tespiti ve korunması kararlarının HUMK anlamında ihtiyati tedbir olmadığı; verilen tedbir kararlarının nihai karar olduğu; çünkü yapılan yargılamanın çekişmesiz yargı işi olduğu belirtilmiş ve buna terekeye temsilci atanması örnek verilmiştir.⁵¹ Fakat aynı görüşe göre terekenin tespiti ve defter tutma kararlarının ise nihai değil geçici nitelikte kararlar olduğu ve kanun yolunun kapalı olduğu ifade edilmiştir.⁵² Aynı yönde bir görüş tarafından çekişmesiz yargı işleri adi ve basit çekişmesiz yargı işleri olarak sınıflandırılmış ve hâkimin maddi hukuk kuralını somut olaya uygulanması şeklinde yaptığı bir muhakeme söz konusu olmadığı için terekenin tespiti ve korunması basit çekişmesiz yargı işleri kategorisinde sayılmıştır.⁵³

⁴³ ERİŞİR, Geçici Hukuki Koruma, s.278.

⁴⁴ ERİŞİR, Geçici Hukuki Koruma, s.279; Evlilik birliğinin korunmasına yönelik geçici hukuki koruma kararlarının ara karar olduğu yönünde bkz. ACAR, Tuna: Türk ve Mukayeseli Medenî Yargılama Hukuku Açısından Ara Karar, Yetkin, 2022, s.124; Geçici hukuki koruma kararlarının geçici nihai karar olduğu ve itiraz olmadığı sürece hâkimin değiştiremeyeceği yönünde bkz. BORAN GÜNEYSU, s.169-172.

⁴⁵ ERİŞİR, Geçici Hukuki Koruma, s.281; Tedbir nafakası kararının ilâm ya da ilâm niteliğinde belge olmadığı; kararın icrası için ilamsız takip yapılabileceği içtihat edilmektedir. Bkz. örneğin Yargıtay 12.HD., 23.01.2019, E.2018/5079, K.2019/810. (Karamercanhukuk); Yargıtay 12.HD., 13.03.2019, E.2018/6085, K.2019/4240. Lexpera (Erişim: 24.02.2024); Yargıtay 12.HD., 08.04.2019, E.2018/6711, K.2019/5725. Lexpera (Erişim: 24.02.2024); TANRIVER, Süha: Türk Aile Mahkemeleri, Yetkin, 2014, s.100; TANRIVER, Süha: İlämlî İcranın Dayanakları ve İcranın İadesi (İlämlî İcra), Yetkin, Ankara 1996, s.52; Doktrinde, yerinde olarak örneğin tedbir nafakasının hukuki niteliğinin bir geçici koruma tedbiri olduğu, ayrı bir takip yapılmasına lüzum kalmadan, alacaklının talebiyle derhal icra edilebilmesi, borçluya ödeme veya icra emri göndermek yerine doğrudan icraya geçilmesi gerektiği ifade edilmiştir. ÖZEKES, Muhammet/ERİŞİR, Evrim: “Konusu Para Alacağı Olan Geçici Hukuki Korumaların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi”, MİHDER, 3(5), 2006, s.1266; ÖZEKES, Muhammet: “İlämlî İcra”, in PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ÖZEKES, Muhammet: İcra ve İflâs Hukuku, 11. Baskı, Oniki Levha, İstanbul 2024, s.310, kn.1312; bkz. ayrıca TANRIVER, İlämlî İcra, s.46-47; Delil tespiti kararının icrasında da hâkimin zor kullanma yetkisi vardır. ARSLANDOĞAN, Birce: Medenî Yargılama Hukukunda Delil Tespiti, Oniki Levha, İstanbul 2020, s.214; bkz ayrıca aşağıda dn.195.

⁴⁶ AYİTER, Nuşin/KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Miras Hukuku, 2. Baskı, Savaş, Ankara 1991, s.209; ÖNDER, s. 205; İNAN, Ali Naim: Miras Hukuku, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1969, s.301; ÜLGENALP, Nuri: “Mirasın Açılması-İhtiyati Tedbirler” (Mirasın Açılması), Adliye Dergisi, 35(10), 1944, s.840.

⁴⁷ Yargıtay 2.HD., 22.4.2003, E.4780/2003, K.5851/2003, 22.4.2003. Kazancı (Erişim: 25.02.2024).

⁴⁸ KURŞAT, s.25.

⁴⁹ KURŞAT, s.29.

⁵⁰ YILMAZ, s.697-698.

⁵¹ KURU, Usul Cilt IV, s.4332; KURU, Nizası Kaza, s.85-86; BUDAK, Çekişmesiz Yargı, s.134.

⁵² KURU, Usul Cilt IV, s.4334; Yazar görüşüne örnek olarak 2. HD'nin 29.03.1996 tarihli ve 2333/3108 sayılı kararını vermiştir.

⁵³ BUDAK, Çekişmesiz Yargı, s.147; Budak'a göre, adi çekişmesiz yargı işleri ilgililerin hukuki durumunu önemli ölçüde etkileyen işler iken basit çekişmesiz yargı işleri idari yönü ağır basan işlerdir. BUDAK, Usul, s.388, kn.11; s.393, kn.41; BUDAK,

C. Terekenin Tespiti ve Korunmasına İlişkin Hukuk Muhakemeleri Kanunu Dönemindeki Görüşler

Miras hukukuna dahil çekişmesiz yargı işlerini sayan HMK m.382/2-c'nin beşinci alt bendinde terekenin tespiti ve korunması da yer almaktadır. Özellikle Hukuk Muhakemeleri Kanunu yürürlüğe girdikten sonra bu hükmün ilmi ve kazai içtihatlardaki görüşlerin şekillenmesinde önemli etkisi bulunmaktadır.

Nitekim doktrinde, terekenin tespiti ve korunması hakkındaki TMK hükümlerinin kamu düzeninden ve emredici olduğu; yapılan yargılamanın ise çekişme yokluğu ve menfaat koruma amacı olması hasebi ile bir çekişmesiz yargı işi olduğu ifade edilmektedir.⁵⁴ Hatta terekenin tespiti ve korunmasının dar anlamda çekişmesiz yargı işi olduğu; yani çekişmeli yargı dışında kalan ve şekli (organik) anlamda mahkemelerce verilen bir olgu ya da vakıa tespiti kararı olduğu⁵⁵; HMK m. 382/2'deki listede sayıldığı için mutlak çekişmesiz yargı işi olduğu⁵⁶ ifade edilmiştir. Çekişmesiz yargı işi olmasının bir uzantısı sayılabilecek şekilde mahkemenin kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği⁵⁷ ve koruma önlemi içeren kararların kesin olduğu, kanun yoluna gidilemeyeceği; sadece terekenin tespiti ve korunması talebinin reddi kararının kesin olmadığı belirtilmektedir.⁵⁸

Öte yandan doktrinde, aslında geçici hukuki koruma özellikleri taşısa da sırf HMK'da çekişmesiz yargı işleri arasında sayılmasının, terekenin tespiti ve korunmasını çekişmesiz yargı işi saymada önemli bir etken olduğu ifade edilmiştir.⁵⁹ Yine bir görüşe göre, HMK'ya alınmamış olmakla birlikte, bir yargılamanın çekişmesiz yargı işi olup olmadığını belirlerken dikkate alınması gereken önleyici etki ölçütüne dayanan bir çekişmesiz yargı işi aynı zamanda bir geçici hukuki koruma önlemi olabilir. Buna verilecek örneklerden bir tanesi de terekenin tespiti ve koruma altına alınmasıdır.⁶⁰

Kazai içtihatlarda ise kati bir görüş olmadığı gözlemlenmiştir. Örneğin bazı Yargıtay kararında bu önlemlerin delil tespiti niteliğinde olduğu, istihkak davası olmadığı belirtilmiştir.⁶¹ Bir kısım kararlarda ise terekenin tespiti ve tereke unsurlarının deftere geçirilmesi kararlarının, terekenin korunması önlemleri kapsamında tedbir niteliğinde işlemler olduğu belirtilmiştir.⁶² Çeşitli yüksek mahkeme kararlarında terekenin korunması önlemlerinin ihtiyati tedbir olmadığı, geçici hukuki koruma olduğu, çekişmesiz yargı işi olduğu ifadelerine de rastlanmaktadır.⁶³

D. İsviçre ve Alman Hukukunda Durum

İsviçre hukukunda da terekenin tespiti ve korunması kararlarının yetkili otorite tarafında bir çekişmesiz yargı işi olarak verileceği, alınacak kararların geçici hukuki koruma niteliğinde olduğu ve maddi hukuk bakımından ilgililerin haklarına bir etkisi olmadığı; amacın terekenin korunması olup paylaşılması olmadığı belirtilmiştir.⁶⁴

Alman hukukunda da terekenin tespiti ve korunması yargılamanın bir çekişmesiz yargı işi olduğu, Alman Medeni Kanunu yanında Aile Hukuku İşleri ve Çekişmesiz Yargı İşleri Yargılama Kanunu'nun (Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit- FamFG)

⁵⁴ ANTALYA, O. Gökhan/SAĞLAM, İpek: Miras Hukuku Cilt III, 5. Baskı, Seçkin, Ankara 2021, s.391, kn.1600; ÇABRİ, s.207; GÜNAY, Erhan: Mirasın Paylaşılması Davaları, 3. Baskı, Seçkin, Ankara 2021, s.19; KURŞAT, s.339, dn.1206; KURU, Nizazs Kaza, s.85-86; Bazı eserlerde ise “koruma önlemleri” ya da “genel ve özel tedbir hükümleri” ifadeleri kullanılmakla yetinilmiştir. EREN/YÜCER AKTÜRK, s.442; KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Miras Hukuku, 9. Baskı, Turhan, Ankara 2018, s.273; aynı ifadelerin kullanıldığı bir başka ilmi eserde bu koruma kararlarının geçici olduğu fakat ihtiyati tedbir olmadığı ifade edilmiştir. İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.485, kn.1530; Bir başka ilmi eserde ise “ihtiyati tedbir” başlığının muhafaza edildiği görülmüştür. HATEMİ, Hüseyin: Miras Hukuku, 8. Baskı, Oniki Levha, İstanbul 2014, s.145.

⁵⁵ ATALI, Çekişmesiz Yargı, s.2108; bkz. ayrıca TANRIVER, Usul Cilt I, s.120-121.

⁵⁶ KURU, El Kitabı, s.1810.

⁵⁷ ANTALYA/SAĞLAM, s.392, kn.1610.

⁵⁸ ANTALYA/SAĞLAM, s.392, kn.1611; ÇABRİ, s.215

⁵⁹ ATALI, Çekişmesiz Yargı, s.2118.

⁶⁰ AKİL, s.949; ARAS, s.164; ACAR, s.126.

⁶¹ Yargıtay 8.HD., 01.10.2014, E.2013/13009, K.2014/17643. Kazancı (Erişim: 24.02.2024); Yargıtay 14.HD., E.2016/6394, K.2019/5096. Kazancı (Erişim: 24.02.2024)

⁶² Örneğin, “... tedbir HMK 389.maddelerinde düzenlenen tedbir çeşitlerinden değildir. Bu tedbir TMK'nın 589. ve devamı maddelerinde düzenlenen terekenin tespiti, yönetilmesi, korunması sırasında verilen bir tedbir olup, sulh hakimliği yasanan doğan bu yetkisini durum ve şartlara göre tedbiri kaldırma ve devam ettirme yetkisine sahiptir. Mirasçılar, gerek terekenin yönetimi sırasında, gerekse kendi ihtiyaçları için Sulh Hakimliğinden talepte bulunmak suretiyle ihtiyaçlarının karşılanması ve giderilmesini isteyebilirler.” İstanbul BAM 7.HD., 29.03.2017, E.2017/285, K.2017/269. Lexpera (Erişim: 13.03.2024); aynı yönde Yargıtay 8.HD., 24.10.2014, E.2013/23095, K.2014/19209; Yargıtay 8.HD., 21.11.2013, E.2013/7472, K.2013/17324. Yargıtaykarararama (Erişim: 05.04.2024).

⁶³ Örneğin, İstanbul BAM 7.HD, 29.03.2017, E.2017/285, K.2017/269. Lexpera (Erişim: 13.03.2024); “Buna göre, kural olarak terekenin tespitine ilişkin bir davada bu kapsamda verilen ara kararlar davanın mahiyeti gereğince verilmiş olup, talebin TMK nun 589 maddesi kapsamında terekenin tespitinden ibaret olması halinde, aksi de belirtilmedikçe HMK.nun 389 vd maddeleri gereğince verilmiş ihtiyati tedbir niteliğinde olduğu kabul edilemez.” Ankara BAM 17.HD., 23.06.2022, E.2022/834 K.2022/820. Lexpera (Erişim: 13.03.2024); değerlendirildiğinde işbu dosyadaki talep; her ne kadar davalı olarak K6 gösterilmiş ise de çekişmesiz yargı işi olup terekenin korunması ve tespiti kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu talep ve davaya bakma görevi de Sulh Hukuk Mahkemesinin görevindedir. Bu nedenlerle ilk derece mahkemesince görevsizlik kararı verilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığı anlaşılmakla davacı tarafın istinaf talepleri yerinde görülmediğinden reddine karar verilmesi gerekir.” Adana BAM 1.HD., 03.03.2020, E.2019/1620 K.2020/313. Lexpera (Erişim: 13.03.2024).

⁶⁴ MÜLLER, Franz/STAMM, Johannes: m.551, in KREN KOSTKIEWICZ, Jolanta/WOLF, Stephan/AMSTUTZ, Marc/FANKHAUSSER, Roland (ed.), Orell Füssli ZGB Kommentar, 4. Baskı, Zürich 2021, s.1289; VÖLK, Tamara M.: m.551, in ARNET, Ruth/BREITSCHMID, Peter/JUNGO, Alexandra (ed.), CHK, Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 4. Baskı, Zürich 2023, s.252.

(Alman ÇYİK) ilgili hükümlerinin uygulanacağı, hukuki işlem yapılacak veya talebin icrası gereken bir karara yol açacak olması durumunda mahkemenin bir tereke yöneticisi atayacağı ifade edilmiştir.⁶⁵

E. Değerlendirme

1. Genel olarak

Terekenin tespiti ve korunması kurumunun hukuki niteliğinin ne olduğu yönündeki değerlendirmelerden önce ne olmadığına yönelik bazı tespitlere yer vermek faydalı olacaktır.

Öncelikle terekenin tespiti, miras davaları bakımından bir ön koşul değildir. İleride hiçbir husumet çıkmasa bile terekenin tespiti talep edilebilir.⁶⁶

Miras hukuku bağlamında terekenin tespiti ve defterinin tutulması resmi defter tutma kurumundan da (TMK m. 619) farklıdır.⁶⁷

Medeni usul hukuku bakımından terekenin tespiti bir delil tespiti⁶⁸ değildir. Delil tespitinde bir hukuki durum tespiti söz konusu olmayıp gelecekte kullanılmak üzere bir vakıanın delili güvence altına alınmaktadır. Delil tespiti bu yönüyle çekişmesiz yargıdan ayrışır.⁶⁹ Terekenin tespiti ve korunması hükümlerindeki önleyici etki, terekenin tespitini tek başına delil tespiti yapmaz. Delil tespiti, kurgusu da dikkate alındığında çekişmeli yargıya dahildir.⁷⁰ Terekenin tespiti çekişmeli yargıya ait değildir, iki taraf sistemi uygulanmaz, ileride açılacak dava sonucu ulaşılabilecek nihai korumaya hizmet etme durumu söz konusu değildir. Delil tespiti hâkimin kararıyla etki doğuran bir taraf usul işlemi iken terekenin tespiti doğrudan mahkeme usul işlemidir. Terekenin tespiti ve örneğin defterinin tutulmuş olması halinde bu defter ileride açılacak bu davada kesin delil olarak dikkate alınmayacak; tespit edilen eşya bakımından sadece bir hukuki durum tespiti, takdiri delil olarak kabul edilip aksi iddia ve ispat edilebilecektir.⁷¹

Terekenin tespiti ve korunması kararları ihtiyati tedbir niteliğinde değildir, çünkü ihtiyati tedbir yargılaması özünde çekişmeli yargıya dahil olup çekişmesiz yargıda verilen geçici hukuki korumalara dahi ihtiyati tedbir denilemez; çünkü ihtiyati tedbirde çekişmeli yargıya dahil bir talep, uyuşmazlık söz

⁶⁵ STÜRNER, Rolf: m.1960, in JAUERNİG, Othmar (ed.), Jauernig Bürgerliches Gesetzbuch mit Allgemeinem gleichbehandlungsgesetz, 14. Baskı, Münih 2011, s.1840; SCHULZE, 1923, kn.6.

⁶⁶ Kazai içtihatlarında, denkleştirme, tenkis, tapu sicilinin düzeltilmesi davasında terekenin tespitinin talep edilebileceği (Yargıtay 1.HD., 24.02.2021, E.2020/319, K.2021/982; 30.06.2022, E.2022/2760, K.2022/5302); tenkis davası açmak için önce terekenin tespitinin gerektiği (Yargıtay 1.HD., 27.04.2022, E.2020/3002, K.2022/3575); yine muris muvazaası sebebiyle iade talebinden önce terekenin tespit edilmesi gerektiği (Yargıtay 1.HD., E.2021/2011, K.2021/3686) belirtilmektedir. Lexpera (Erişim: 13.03.2024). Fakat ifade edelim ki bu davalar bakımından yapılacak tespitler terekenin korunması amacını güden TMK m.589 ve devamına göre değil; ilgili davada talep sonucuna esas alınmak üzere terekenin ayrıca değerini de tespit amacına hizmet eder ve bu davalardan önce ya da dava sırasında alınan geçici hukuki koruma kararları birer ihtiyati tedbir olarak karşımıza çıkar.

⁶⁷ Hak düşürücü süreye tabi olan (TMK m.619/2), açıkça kanun yoluna başvurulma imkânı olan resmi defter tutmada amaç terekenin aktif ve pasifinin tespiti ve borca batıklık durumuna göre mirası hükmen red-kabule ya da terekenin resmi tasfiyesine karar verilmesini sağlamaktır. ÜLGENALP, Mirasın Reddi, s.39; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.486, kn.1533; EREN/YÜCER AKTÜRK, s.442, kn.1205; İMRE/ERMAN, s.322; “Talep, Türk Medeni Kanununun 619’ncü maddesinde düzenlenen mirası kabul veya reddede esas olmak üzere “Resmi defter tutma” değil, aynı Yasanın 589’ncü ve devamı maddelerinde yer alan “Koruma önlemi” olarak ölüm tarihi itibarıyla terekeyi oluşturan unsurları belirlemek, böylece olası ihtilaflarda başvuru kaynağı oluşturmak, bu sayede terekenin içeriği ile ilgili ölüm anındaki durumu öğrenme imkânını elde etmeye yönelik olarak terekede bulunan mal ve hakların tespitine ilişkindir.” Yargıtay 14.HD., E.2016/5141, K.2017/1918. Kazancı (Erişim: 25.02.2024); Yargıtay 14.HD., 20.03.2017, E.2016/5150, K.2017/2119. Kazancı (Erişim: 25.02.2024); Terekenin defterinin tutulmasının amacı kural olarak terekenin net değerini ortaya koymak değil aktiflerin durumunu ortaya koymaktır. MÜLLER/STAMM, m. 553, s.1291; VÖLK, m.551, s.252; m. 553, s.256; İsviçre hukukunda, bazı kanton hukuklarında terekenin pasiflerinin de yazılması ve malların kıymetinin takdir edilmesi gerekliliği bakımından düzenlemeler söz konusudur. VÖLK, m. 553, s.256. Örneğin, Zürih Kantonu İsviçre Medeni Kanunu’na Giriş Kanunu (Einführungsgesetz zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch) m. 126. Türk hukukunda ise bkz. Türk Medeni Kanununun Velâyet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük Kapsamında Tutulacak Defterler, Özel Kütük, Dosyalar, Tutanaklar ve Diğer Evrakın Düzenlenmesine Dair Yönetmelik (TMK Yönetmeliği) m.14/14.

⁶⁸ Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.400-405 arasında düzenlenen delil tespiti, vakıanın deliline ilişkin durum tespiti yapılmasını sağlayan bir taraf usul işlemidir. Delil tespiti talebi hakkındaki mahkemenin red ya da kabul kararı ara karardır, tek başına kanun yoluna götürülemez. AKİL, Cenk: “Medeni Yargılama Hukukunda Mahkemelerce Yapılan Delil Tespiti”, AÜHFD, 58(1), 2009, s.47; ARSLANDOĞAN, s.64; TANRIVER, Usûl Cilt II, s.229; TURAN, Sinem: Medeni Usûl Hukukunda Delil Tespiti Kurumunun Fonksiyonları, Yetkin, 2020, s.64; Geçici nihai karar olduğu yönünde bkz. ACAR, s.115. Kararın icrası, örneğin bilirkişiden rapor alınması ise, mahkeme usul işlemidir. Burada bir ihtiyatilik olmakla birlikte, örneğin alınacak bilirkişi raporu ile artık bir vakıa tespiti ortaya çıkacağı için, başka bir raporla tespitin yanlışlığı ortaya konulmadıkça, rapor gerçekliği ifade edecektir; geçicilik söz konusu olmayacaktır. AKYOL ASLAN, Leyla: Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti, Yetkin, Ankara 2011, s.36. Delil tespitinin yapıldığına ilişkin mahkeme kararı ise geçici karardır. ARSLANDOĞAN, s.229. Delil tespitinin şartları, açılmış/açılacak bir dava olması, talep edenin bu davanın tarafı olması talep edenin hukuki yararının olması ve delil tespiti talebinin haklılığının ve hukuki yararın yaklaşık olarak ispat edilmesidir. TANRIVER, Usûl Cilt II, s.227. Dava açılmadan önce herkes delil tespitine başvurabilir karşı taraf için şekli taraf teorisi uygulanır. ARSLANDOĞAN, s.140. Delil tespiti kararına (HMK m.402/3), bu karar üzerine yapılan delil tespiti işlemine itiraz (HMK m.402/4, m.403) mümkün olmakla birlikte, mahkemece verilecek karara karşı kanun yolu kapalıdır. Delil tespiti talebinin reddi halinde de kanun yolu imkânı mevcut değildir. Delil tespiti kararları, ancak nihai kararlarla birlikte kanun yoluna taşınabilir.

⁶⁹ ARSLANDOĞAN, s.21.

⁷⁰ ARSLANDOĞAN, s.22.

⁷¹ “Tespiti yapılan malvarlığı unsurlarının terekeye ait olduğu, tespit edilmeyenlerin de terekeye ait olmadığına delil teşkil etmez.” Yargıtay 14.HD., 02.07.2015, E.2015/1800, K.2015/7430 Kazancı (Erişim: 24.02.2024); “koruma önlemi olarak terekenin tespiti işleminin maddi hukuk bakımından haklara ve borçlara bir etkisi bulunmamaktadır. Bu işlem, tespiti yapılan malvarlığı unsurlarının terekeye ait olduğu, tespit edilmeyenlerin de terekeye ait olmadığına delil teşkil etmez.” Yargıtay 14.HD., 13.03.2017, E.2016/5141, K.2017/1918. Kazancı (Erişim: 24.02.2024). Kararlarda yer alan “delil teşkil etmez” ifadesi, HMK m.192 ve m.199 da dikkate alındığında yerinde olmayıp tespit işlemi tespiti konu eşya bakımından takdiri delil olarak dikkate alınabilir. Bu durum ise tespiti konu olmaması eşya bakımından ise ilgili eşyanın terekeye ait olmadığı yönünde bir sonuç çıkarmamıza sebep olmaz.

konusudur.⁷² Gerçekten de ihtiyati tedbir prosedürü düşünüldüğünde, örneğin, uyuşmazlık konusu şeye ve buna yönelik açılmış ya da açılacak bir davaya ihtiyaç vardır. Dahası teminat şartıyla verilen ihtiyati tedbire talebinin kabulü-reddi kararlarına ve kişinin yokluğunda verilen kabul kararına karşı bir imkân olan itiraz üzerine verilen kararlara karşı kanun yolu açıktır (HMK m. 392, m. 394). Çekişmesiz yargıda verilen geçici hukuki koruma kararları ile bir hukuki durumun ya da ilgililerin korunması söz konusudur ve ihtiyati tedbirdeki prosedür işletilmez. Terekenin tespiti sırasında TMK m. 589/1 kapsamında alınacak kararlar, örneğin, taşınırın muhafaza altına alınması, taşınmazların tapu siciline şerh konulması,

“...muhafazası mümkün olmayanlar varsa satıp paraya çevrilmesini sağlamak ve menkuller için de para, döviz vb. varsa bunları tereke malvarlığı olarak bankaya yatırmak; altın vb. ziynet eşyaları varsa bunları tereke mahkemesi kasasına alıp kaydetmek; diğer eşyaları ise ilgisine veya üçüncü bir kişiye yediemin sıfatıyla teslim etmek...”⁷³

ihtiyati tedbir değildir.⁷⁴

Bazı kişilerin hakkını koruyamama eksikliğini gidermek amacıyla konulan terekenin tespitine ve korunmasına dair hükümler emredicidir ve kamu düzenindendir.⁷⁵ Bu hükümlerin aksi kararlaştırılamaz, terekenin tespiti ve diğer önlemlerin alınması hakkından feragat edilemez ve mirasbırakan ya da mirasçılar da bu önlemlerin alınmasını engelleyemez veya hukuki yararları yoksa alınan önlemlerin yerine başka önlemlerin alınmasını isteyemez.⁷⁶ Koşullar oluştuğunda hâkim zaten re’sen önlem almak zorundadır, bu önlemleri almak hâkim için bir ödevdir.⁷⁷ Bu önlemlerin alınması için ortada mutlaka tehlikeli bir durumun varlığı da zorunlu değildir.⁷⁸

Terekenin tespiti ve korunması kararının külli halefiyete, mirasın tasfiyesine, paylaşılmasına, etkisi yoktur⁷⁹, bu hükümler düzen kuralıdır,⁸⁰ maddi hukuk bakımından kurucu ya da aynı bir etkisi yoktur⁸¹, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği için hâkim gerekirse önlemleri değiştirebilir⁸², verilen kararlar hak sahiplerinin tasarruf yetkisini kısıtlamaz, defterin terekeye dahil olan ve olmayan şeyler bakımından mirasçıların onayı olsa dahi mirasçıların haklarına ya da açılacak davalara bir etkisi yoktur.⁸³ Mühürleme⁸⁴ ve diğer muhafaza tedbirleri ile ise hak sahiplerinin hukuken tasarruf yetkileri saklı kalmak üzere sadece fiili tasarrufları önlenmiş olur, mirasçıların TMK m. 539 uyarınca zilyetliği devam eder.⁸⁵ Bu ifadeler kazai içtihatlar da yer bulmuştur.⁸⁶

⁷² ÖZEKES, Geçici Hukuki Koruma, s.2454; ERİŞİR, Geçici Hukuki Koruma, s.334; Nispeten eski tarihli bazı yargı kararlarında ise, “6100 sayılı HMK’nun 382/d maddesinde göre; ihtiyati tedbir, çekişmesiz yargı işleri arasında sayılmış, 387. maddede ise ‘iki hafta içinde istinaf yoluna başvurulabileceği’ belirtilmiştir.” gibi ifadelerle rastlanmaktadır. Yargıtay 10.HD., 13.05.2014, E.2013/25499, K.2014/10746 Lexpera (Erişim: 24.02.2024); Yargıtay 10.HD., 21.11.2013, E.2013/22084, K.2013/20780 (Yargıtaykarararama) (Erişim: 05.04.2024); İlgili kararda bahsedilen m. 382/d ile kastedilen hüküm açık olmadığı gibi kanaati mce ihtiyati tedbir bir çekişmesiz yargı işi değildir. Medeni usul hukukunda kavramların ve kurumların doğru kullanılması ihtiyacını göstermesi bakımından kararlar dikkate değerdir. Alman hukukunda da çekişmesiz yargı işleri sırasında verilebilecek geçici hukuki korumalar Alman ÇYİK m.49-57’de ayrıca düzenlenmiştir.

⁷³ Yargıtay 14.HD., 11.06.2019, E.2016/6394, K.2019/5096. Kazancı (Erişim: 24.02.2024).

⁷⁴ “Buna göre, kural olarak terekenin tespitine ilişkin bir davada bu kapsamda verilen ara kararlar davanın mahiyeti gereğince verilmiş olup, talebin TMK nun 589 maddesi kapsamında terekenin tespitinden ibaret olması halinde, aksi de belirtilmedikçe HMK.nun 389 vd maddeleri gereğince verilmiş ihtiyati tedbir niteliğinde olduğu kabul edilemez.” Ankara BAM 17.HD., 23.06.2022, E.2022/834, K.2022/820 Lexpera (Erişim: 25.02.2024); Somut olay gerektirirse HMK m.389 ve devamı hükümlere göre de ihtiyati tedbir talep edilmesi mümkündür. MÜLLER/STAMM, s.1289.

⁷⁵ ÖZTAN, Bilge: Miras Hukuku, 11. Baskı, Yetkin, 2020, s.364; KURŞAT, s.35; VÖLK, m. 551, s.252.

⁷⁶ MÜLLER/STAMM, m. 551, s.1289; VÖLK, m.551, s.252; ÇABRİ, s.207; KURŞAT, s.35; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.484, kn.1526; İfade etmek gerekir ki koruma önlemleri nihayetinde mirasçıların ortak menfaatlerini koruduğu için elbette hâkimin bütün mirasçıların ortak iradesi aleyhine hareket etmesi düşünülemez. Örneğin, bütün mirasçılar oybirliği ile terekenin kendilerine teslimini talep ederse hâkim aksine bir karar vermeyecektir.

⁷⁷ MÜLLER/STAMM, m. 551, s.1289; VÖLK, m. 551, s.252; KURŞAT, s.36; ÇABRİ, s.207; AYİTER/KILIÇOĞLU, s.210.

⁷⁸ MÜLLER/STAMM, m. 551, s.1289; VÖLK, m. 551, s.252.

⁷⁹ MÜLLER/STAMM, m. 553, s.1291.

⁸⁰ ANTALYA/SAĞLAM, s.392, kn.1615; KURŞAT, s.32-33.

⁸¹ KURŞAT, s.34, dn.20; VÖLK, m.551, s.252.

⁸² SEROZAN/ENGİN, s.395; KURŞAT, s.34, dn.21; VÖLK, m.551, s.252.

⁸³ EREN/YÜCER AKTÜRK, s.442, kn.1207; ANTALYA/SAĞLAM, s.395, kn.1621-3; VÖLK, m.553, s.255.

⁸⁴ Mühürleme, terekeye dahil eşya üzerinde fiili tasarruflara engel olmak için bunların kapalı bir kutu, çekmece, oda, sandık vs. ye konularak kapağına ya da kapısına resmi mühür vurulmasını ifade eder. Örneğin evin kapısı, bahçe kapısı mühürlenebilir. Eşya hâkim kararıyla banka kasasına alınarak kasa mühürlenebilir. Hâkim mühürleme kararını kaldırmadıkça mirasçılar o mallara dokunamaz. Örneğin, bir mücevher kutusu, dosya dolabı, eşyanın olduğu bir odanın kapısı mühürlenebilir. Mühürleme terekeye dışardan haksız el atmaları önleme işlemidir. TCK m.203’te (İsviçre Ceza Kanunu m.290) düzenlenen mühür kırma suçu burada da uygulanır. DURAL, Mustafa/ÖZ, Turgut: Miras Hukuku, 16. Baskı, Filiz, İstanbul 2021, s.393, kn.1620; ÖZTAN, s.365; İMRE/ERMAN, s.323; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.486, kn.1532; EREN/YÜCER AKTÜRK, s.442, kn.1212-1213; SEROZAN/ENGİN, s.398; KILIÇOĞLU, s.258; MÜLLER/STAMM, m.552, s.1290; VÖLK, m.551, s.253; Mühürleme işleminin HMK m. 406’ya göre yapılacağı yönünde İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.487, kn.1535; İsviçre hukukunda mühürlemenin ne zaman ve nasıl yapılacağı yine ilgili kanton hukukuna bırakılmıştır. İlgili kanton hukukundaki mühürleme yapılabileceği belirtilen haller dışında mühürlemeye pek başvurulmadığı belirtilmiştir. MÜLLER/STAMM, m.552, s.1290. Örneğin Bern kantonunda İsviçre Medeni Kanunu’na Giriş Kanunu (Einführung Gesetz zum Zivilgesetzbuch) m. 58: 1-vasiyetnamenin varlığı halinde, 2-bilinmeyen ya da reşit olmayan mirasçı varsa, 3- mirasçılardan birisi resmi defter tutulmasını isterse, 4- mirasçılardan birisi açıkça isterse) mühürleme işlemi yapılır. İsviçre hukukunda mühürlemenin sadece taşınırılara yönelik olabileceği, sadece terekeye ait malların mühürlenebileceği, mühürleme mümkün değilse başka önlemlerin alınabileceği belirtilmiş; miras hukukundaki terekenin mühürlenmesi ile medeni usul hukukunda mühürlemenin farklı olduğu ifade edilmiştir. VÖLK, m.551, s.254.

⁸⁵ KOCAYUSUFPASAOĞLU, s.566; ANTALYA/SAĞLAM, s.395, kn.1622; MÜLLER/STAMM, m.552, s.1290; VÖLK m.551, s.254.

⁸⁶ “Tespiti yapılan malvarlığı unsurlarının terekeye ait olduğu, tespit edilmeyenlerin de terekeye ait olmadığına delil teşkil etmez. Mirasçıların, tespit olunanlara “onay” vermeleri veya benimsemeleri, onları tespiti yapılmamış olan borçlara ilişkin

Sonuç olarak, katıldığım görüşe göre, terekenin tespiti ve korunması, HMK m. 382/2-c-5'te açıkça belirtilmekle birlikte çekişme yokluğu ve re'sen harekete geçme yanında önleyici etki ölçütüne göre çekişmesiz yargı işlerinden birisidir. Kanaatimce, yasal ya da atanmış mirasçıların, murisin ve mirasçıların alacaklılarının, vasiyet alacaklılarının ilgili tereke malları üzerindeki haklarının korunmasında önemli bir yere sahip ve bu yüzden re'sen harekete geçilen⁸⁷ hallerden birisi olan kurum, önemli çekişmesiz yargı işlerindendir. Yine katıldığım görüşe göre terekenin korunmasına ilişkin çekişmesiz yargı kararları ilgili mevzuatta özel hükümlere tabi olan aynı zamanda birer teminat amaçlı geçici hukuki koruma olarak ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle terekenin tespiti ve korunması kurumu bir bütün olarak çekişmesiz yargı işi ve geçici hukuki korumanın kesişme noktalarından birisi olarak karşımıza çıkar.⁸⁸

2. Terekenin Tespiti ve Korunması Kurumuna Uygulanacak Hukuk Kuralları

Her ne kadar terekenin tespiti ve korunması bir çekişmesiz yargı işi olsa da özellikle terekenin korunması kararlarının sahip olduğu önleyici etkiden dolayı aynı zamanda bir geçici hukuki koruma örneğidir. Bu noktada bu kuruma uygulanacak hukuk kurallarının tespit edilmelidir. Doktrinde, terekenin tespiti ve korunmasının geçici hukuki koruma kurumu ile benzerliği dolayısıyla, yargılamanın yapılması bakımından çekişmesiz yargı işlerine ilişkin HMK hükümleri uygulama alanı bulurken verilen kararın icrası bakımından geçici hukuki koruma önlemlerine ilişkin kuralların göz önünde bulundurulmasının düşünülebileceği belirtilmiştir.⁸⁹

Baştan ifade etmek gerekir ki kanunkoyucu sadece terekenin tespitine ilişkin kararları değil terekenin korunmasına ilişkin kararları da çekişmesiz yargı kararı olarak nitelendirmiştir. Gerçekten, terekenin tespiti, geçici hukuki koruma özellikleri taşısa da çekişmesiz yargı işi olarak öncelikle HMK m.382 ve devamındaki düzenlemelere tabidir.

Bunun yanında özellikle terekenin korunmasına yönelik kararlar bakımından HMK m. 389 ve devamında düzenlenen ihtiyati tedbir kuralları burada doğrudan uygulama alanı bulmazsa da ancak ihtiyaç dahilinde kıyasen uygulanmasının gündeme gelebileceği kanaatindeyim. Örneğin, TMK m. 589 vd. da düzenlenen terekenin tespiti, defterinin tutulması, korunması için mühürleme kararı gibi mahkeme kararları icra edilebilir niteliktedir. HMK'da ise bu tür icrai çekişmesiz yargı kararlarının nasıl icra edileceğine yönelik hüküm bulunmamaktadır. Mevcut durumda ise hâkimin re'sen kararın uygulanmasını sağlayıcı her türlü tedbire karar verebileceği belirtilmekle yetinilmektedir. Verilen kararların icrasında zor kullanılabilmesinin kaynağı, kanunda zor kullanma noktasında ve tespit ve koruma kararının icrasında herhangi bir hükme atıf yapılmamış olsa da hâkime verilen geniş takdir yetkisidir. Terekenin tespiti ve korunması kararları HMK m. 301 kapsamında "ilâm" ya da İİK m. 38 kapsamında "ilâm niteliğinde belge" de değildir. İlgili kararın icrasında dikkate alınmak üzere, örneğin tedbir nafakasında olduğu gibi, yerleşmiş bir uygulama ve İİK'da ya da HMK'da özel hüküm de mevcut değildir. Kararların yerine getirilmesi noktasında yönetmelik seviyesinde bazı düzenlemeler söz konusudur (bkz. örneğin, TMK Yönetmeliği m.14). Kanaatimce, terekenin tespiti ve korunması kurumunun geçici hukuki koruma önlemleri ile benzerliği de dikkate alındığında, örneğin bu noktada HMK m. 389/2'nin atfı ile ihtiyati tedbirin uygulanmasını düzenleyen HMK m. 393 hükmü terekenin korunması kararının icrası bakımından değerlendirilmeli, mahkeme kararın icrası bakımından yazı işlerini ya da icra dairesini re'sen görevlendirebilmeli; üçüncü kişinin bildirimi üzerine re'sen harekete geçilen hallerde icra dairesine kararın icrasını emredebilmeli; maddi anlamda ilgilinin başvurusu üzerine verilen koruma kararının icrası da bu kişi tarafından talep edilebilmelidir.⁹⁰ Fakat örneğin, hâkimin terekenin tespiti ve korunması kararına karşı kanun yoluna gidilip gidilemeyeceği sorusu ise çekişmesiz yargıda kanun yolunu düzenleyen HMK m. 387'ye göre cevaplanacak ve bu soruya olumlu yanıt verilecektir.⁹¹

Öte yandan çekişmesiz yargı hakkındaki HMK hükümlerinde, çekişmeli yargıda olduğu gibi ayrıntılı hükümler olmadığı için, örneğin mirasçılardan birinin terekenin tespiti ve korunmasını talep etmesi halinde diğer mirasçılara haber verilip verilmeyeceği, bu ilgililerin yargılamaya nasıl katılacağı, mirasçılardan

sorumluluktan kurtarmayacağı gibi, tespit edilmemiş olan tereke alacakları için de talepte bulunamayacakları anlamına gelmez. Mirasçılar, terekenin tespitine rağmen, birbirlerine yahut üçüncü kişilere karşı tespit edilmiş veya edilmemiş (deftere yazılmış veya yazılmamış) olanları ihtilaf konusu yapabilirler. "Koruma önlemi" olarak tutulan defter (terekenin yazımı), sonradan gündeme gelebilecek mirasın bölüştürülmesine yahut başka bir özel hukuk ilişkisine de esas olmaz." Yargıtay 14.HD., 02.07.2015, E.2015/1800, K.2015/7430 Kazancı (Erişim: 24.02.2024); aynı yönde Yargıtay 14.HD., 13.03.2017, E.2016/5141, K.2017/1918. Kazancı (Erişim: 24.02.2024).

⁸⁷ Kanun koyucu, genel menfaatin, özel menfaate üstün geldiği durumlarda hâkimin resen harekete geçmesini kabul etmiştir. AKKAN, Mine: "Yargı", in PEKCANITEZ, Hakan/ÖZEKES, Muhammet/AKKAN, Mine/TAŞ KORKMAZ, Hülya (ed.), Pekcanitez Usul Medenî Usûl Hukuku Cilt I, 15. Baskı, On İki Levha, İstanbul 2017, s.1072.

⁸⁸ Hem geçici hukuki koruma hem de çekişmesiz yargı işine bir diğer örnek HMK m.382/2-f-6'da ve İİK m.285 ve devamında düzenlenen borçluya konkordato mühleti verilmesi ve komiser atanmasıdır. Bkz. ayrıntılı açıklama için ÖZEKES, Muhammet: "Konkordatoya Başvuru ve Geçici Mühlet Kararı", in 7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler 1. Baskı, On İki Levha, İstanbul 2018, s.69; bunun dışında HMK m. 383/2-b-6, b-13, b-14, b-17, b-18, d-5, d-6, d-7, e-4, e-7, e-11, f-8, f-9 hem çekişmesiz yargı işi hem geçici hukuki koruma önlemine örnek olarak verilebilir. Özellikle aile hukukundaki çekişmesiz yargı işleri listesinde yer alan HMK m. 383/2-b-6, b-13, b-14, b-17, b-18'in aynı zamanda birer geçici hukuki koruma önlemi olduğu yönünde ayrıntılı açıklamalar için bkz. YILMAZ, s.672-687.

⁸⁹ ATALI, Çekişmesiz Yargı, s.2118; ERIŞİR, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu örnek vererek HMK m. 382/2-b-17 uyarınca bu Kanun'a dayanılarak yapılan yargılama artık çekişmesiz yargı işi olduğu için bu Kanun'a dayanılarak verilecek önlem kararları için geçici hukuki korumaya ilişkin hükümlerin doğrudan ya da kıyasen uygulanamayacağını ifade etmiştir. ERIŞİR, Aile Hukuku, s.24.

⁹⁰ Konuya ilişkin ayrıntılı değerlendirme için bkz. ikinci çalışmada "Kararın İcrası" başlığı.

⁹¹ Örneğin, Kayseri BAM 3.HD., 30.03.2022, E.2022/600 K.2022/598. *Lexpera* (Erişim: 13.03.2024).

birinin veya üçüncü kişinin yapılan tespit işlemine itirazı üzerine iş çekişmeli olur mu soruları cevaplanırken HMK'nın çekişmeli yargı hükümlerinin terekenin tespiti bakımından da uygulanıp uygulanamayacağı ve nasıl uygulanacağı ayrıca değerlendirilmelidir. Bu konular, işbu çalışmanın sınırlarını aştığı için, ayrı bir çalışmamızda ele alınmıştır.

IV. SONUÇ

Bir hukuki kurumun çekişmesiz yargı işi olup olmadığını belirlerken kullanılmak üzere ilmi içtihatla önerilen ölçütlerden birisi önleyici etki ölçütüdür. Burada, ortada tehlikeli bir durum olmasa dahi muhtemel tehlikeleri bertaraf etmek için hâkimin somut durum hakkında karar vermesi söz konusudur. Bu sebeple bir kurum hem çekişmesiz yargı işi hem de geçici hukuki koruma özellikleri taşıyabilir. Terekenin tespiti ve korunması da terekenin hak sahiplerine fiziki olarak eksiksiz teslimini amaç edinen ve bu amacı gerçekleştirmenin önüne geçebilecek muhtemel tehlikeleri ortadan kaldırmak üzere kanunun hâkime vermiş olduğu bir görevden ibaret olup hâkimin re'sen harekete geçtiği yegâne hallerden birisidir. Bu haliyle ise kanunda da açıkça düzenlediği üzere bir çekişmesiz yargı işidir. Özellikle terekenin korunması kararlarının aynı zamanda geçici hukuki koruma özelliği göstermesi ise bu kararlara hangi hükümlerin uygulanacağı meselesini ortaya çıkarmaktadır. Bu soruyu cevaplamadan önce malumun ilanı olarak belirtelim ki terekenin tespiti ve korunmasına ilişkin TMK hükümleri konuya ilişkin özel hükümler olarak birinci sırada uygulanacaktır. Sorumuzun cevabına gelirsek doktrinde de yer bulan katıldığımız görüşe göre, bu halde öncelikle çekişmesiz yargı işine dair hükümler ve bu hükümler yanında, ihtiyaç olması halinde, geçici hukuki korumalar bakımından ayrıntılı düzenlemelere sahip olan ve genel hüküm olarak uygulanan ihtiyati tedbir hakkındaki hükümlerin somut olayda kıyasen uygulanması mümkündür. Örneğin, uygulanacak yargılama usulü, ilgililerin yargılamaya dahil olması, beyan ve itirazlarının dinlenilmesi, verilen karara karşı kanun yoluna gidilip gidilmeyeceği çekişmesiz yargı hükümlerine tabi iken, icrası gereken bu çekişmesiz yargı işinin icrasında ihtiyati tedbirin icrasına ilişkin hükümlerin kıyasen dikkate alınması kanaatimce yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- ACAR, Tuna: Türk ve Mukayeseli Medenî Yargılama Hukuku Açısından Ara Karar, Yetkin, Ankara 2022.
- AKİL, Cenk: “Medenî Yargılama Hukukunda Mahkemelerce Yapılan Delil Tespiti”, AÜHFD, 58(1), 2009, s.1-62.
- AKİL, Cenk: “Vesayete İlişkin Olanlar Dışında Türk Medenî Kanunu’nda Yer Alan Çekişmesiz Yargı İşleri”, AÜHFD, 62(4), 2013, s.923-969.
- AKKAN, Mine: “Yargı”, in Pekcanitez, Hakan/Özekes, Muhammet/Akkan, Mine/Taş Korkmaz, Hülya (ed.), Pekcanitez Usul Medenî Usul Hukuku Cilt I, 15. Baskı, On İki Levha, İstanbul 2017.
- AKYOL ASLAN, Leyla: Medenî Usul Hukukunda Delil Tespiti, Yetkin, Ankara 2011.
- ALANGOYA, Yavuz/DEREN-YILDIRIM, Nevhis/YILDIRIM, Kamil: Medenî Usul Hukuku Esasları, 8. Baskı, Beta, İstanbul 2011.
- ANTALYA, O. Gökhan/SAĞLAM, İpek: Miras Hukuku Cilt III, 5. Baskı, Seçkin, 2021.
- ARAS, Aslı: Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü, Yetkin, Ankara 2017.
- ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema/HANAĞASI, Emel: Medenî Usul Hukuku, 10. Baskı, Yetkin, Ankara 2024.
- ARSLANDOĞAN, Birce: Medenî Yargılama Hukukunda Delil Tespiti, Oniki Levha, İstanbul 2020.
- ATALI, Murat: “Çekişmesiz Yargı” (Çekişmesiz Yargı), in Pekcanitez, Hakan/ Özekes, Muhammet/ Akkan, Mine/ Taş Korkmaz, Hülya (ed.), Pekcanitez Usul Medenî Usul Hukuku, 15. Baskı, Oniki Levha, İstanbul 2017.
- ATALI, Murat: Medenî Usul Hukukunda Aleyhe Bozma Yasağı, Yetkin, Ankara 2014.
- AVCI, Mehmet Özgür: Mirasın Mahkeme Kararıyla Paylaşılması, Oniki Levha, İstanbul 2014.
- AYİTER, Nuşin/KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Miras Hukuku, 2. Baskı, Savaş, Ankara 1991.
- BORAN GÜNEYİSU, Nilüfer: Medenî Usul Hukukunda Karar, Adalet, Ankara 2014.
- BUDAK, Ali Cem: “Çekişmesiz Yargı” (Budak Usul), in BUDAK, Ali Cem/KARAASLAN, Varol, Medenî Usul Hukuku, 8. Baskı, Filiz, İstanbul 2024.
- BUDAK, Ali Cem: “Türk Hukukunda Çekişmesiz Yargı” (Çekişmesiz Yargı), in Özekes, Muhammet (ed.), Medenî Usul ve İcra İflas Hukukları Toplantısı IV Medenî Usul Hukukunda Çekişmesiz Yargı-İcra İflas Kanununda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi, 30 Eylül-1 Ekim 2005, TBB Yayınları, Ankara 2006.
- BÜYÜK, Elif Irmak: Medenî Usul Hukukunda İnşai Dava ve İnşai Hüküm, Oniki Levha, 2021.
- ÇABRİ, Sezer: Miras Hukuku Şerhi Cilt II, Oniki Levha, İstanbul 2020.
- DEMİREL, Duygu: “Çekişmesiz Yargıda İtiraz Yolu”, MİHDER, 12(35), 2016, s.679-726.
- DEVECİ, Zeynep Sümeysa: Çekişmesiz Yargıda İlgililer Kavramı ve Hukuki Durumu, Adalet, Ankara 2025.
- DURAL, Mustafa/ÖZ, Turgut: Miras Hukuku, 16. Baskı, Filiz, İstanbul 2021.
- EREN, Fikret/YÜCER AKTÜRK, İpek: Türk Miras Hukuku, 2. Baskı, Yetkin, Ankara 2019.
- ERİŞİR, Evrim: “Boşanma Davasında Malvarlığına Yönelik Geçici Hukukî Koruma” (Aile Hukuku), Türk Hukukçu Kadınlar Derneğinin 50. Kuruluş Yıldönümü Sempozyum Kitabı Aile Hukukunda Güncel Sorunlar, Filiz, İstanbul 2019.
- ERİŞİR, Evrim: Geçici Hukukî Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri (Geçici Hukukî Koruma), Oniki Levha, İstanbul 2013.
- GÜNAY, Erhan: Mirasın Paylaşılması Davaları, 3. Baskı, Seçkin, Ankara 2021.
- HATEMİ, Hüseyin: Miras Hukuku, 8. Baskı, Oniki Levha, İstanbul 2014.
- İMRE, Zahir/ERMAN, Hasan: Miras Hukuku, 16. Baskı, Der Yayınları, İstanbul 2022.
- İNAN, Ali Naim: Miras Hukuku, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1969.
- İNAN, Naim/ERTAŞ, Şeref/ALBAŞ, Hakan: Miras Hukuku, 10. Baskı, Seçkin, Ankara 2019.
- KARAASLAN, Varol: “Geçici Hukukî Koruma Tedbirleri”, in BUDAK, Ali Cem/KARAASLAN, Varol: Medenî Usul Hukuku, 8. Baskı, Filiz, İstanbul 2024.

- KARSLI, Abdurrahim: Medeni Muhakeme Usulü, 5. Baskı, Filiz, İstanbul 2020.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Miras Hukuku, 9. Baskı, Turhan, Ankara 2018.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip: Miras Hukuku, Filiz, İstanbul 1987.
- KURŞAT, Zekeriya: Terekenin Korunması Önlemleri, Filiz, İstanbul 2010.
- KURU, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt IV, 6. Baskı, DemirDemir, 2001.
- KURU, Baki: Medenî Usul Hukuku El Kitabı Cilt II (El Kitabı), Yetkin, Ankara 2020.
- KURU, Baki: Nizasız Kaza (Nizasız Kaza), AÜHF Yayınları, Ankara 1961.
- MÜLLER, Franz/STAMM, Johannes: m.551, in Kren Kostkiewicz, Jolanta/Wolf, Stephan/Amstutz, Marc/Fankhauser, Roland (ed.), Orell Füssli ZGB Kommentar, 4. Baskı, Zürih 2021.
- ÖNDER, Akil: “Miras Hükümlerinden Terekeye Mutaallik İhtiyati Tedbirler”, Adliye Ceridesi, 34(4), 1943, s.205-214.
- ÖZEKES, Muhammet: İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz (İhtiyati Haciz), Seçkin, Ankara 1999.
- ÖZEKES, Muhammet (ed.), Medenî Usul ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı IV Medenî Usul Hukukunda Çekişmesiz Yargı-İcra İflas Kanununda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi, 30 Eylül-1 Ekim 2005, TBB Yayınları, Ankara 2006.
- ÖZEKES, Muhammet/ERİŞİR, Evrim: “Konusu Para Alacağı Olan Geçici Hukuki Korumaların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi”, MİHDER, 3(5), 2006, s.1235- 1274.
- ÖZEKES, Muhammet: “Geçici Hukukî Koruma” (Geçici Hukuki Koruma), in Pekcantez, Hakan/Özekes, Muhammet/Akkan, Mine/Taş Korkmaz, Hülya (ed.), Pekcantez Usul Medenî Usul Hukuku Cilt III, 15. Baskı, Oniki Levha, İstanbul 2017.
- ÖZEKES, Muhammet: “Konkordatoya Başvuru ve Geçici Mühlet Kararı”, in 7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler 1. Baskı, On İki Levha, İstanbul 2018.
- ÖZEKES, Muhammet: “İlâmlı İcra”, in PEKCANİTEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ÖZEKES, Muhammet: İcra ve İflas Hukuku, 11. Baskı, Oniki Levha, İstanbul 2024.
- ÖZTAN, Bilge: Miras Hukuku, 11. Baskı, Yetkin, Ankara 2020.
- POSTACIOĞLU, İlhan E.: Medeni Usul Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Sulhi Garan, İstanbul 1975.
- SCHULZE, Reiner: Bürgerliches Gesetzbuch Handkommentar m.1960, 5. Baskı, Baden 2007.
- SEROZAN, Rona/ENGİN, Baki İlkay: Miras Hukuku, 3. Baskı, Seçkin, Ankara 2012.
- STÜRNER, Rolf: m.1960, in Jauernig, Othmar (ed.), Jauernig Bürgerliches Gesetzbuch mit Allgemeinen gleichbehandlungsgesetz, 14. Baskı, Münih 2011.
- TANRIVER, Süha: İlâmlı İcranın Dayanakları ve İcranın İadesi (İlâmlı İcra), Yetkin, Ankara 1996.
- TANRIVER, Süha: Medenî Usul Hukuku Cilt I (Tanrıver Usul), 6. Baskı Yetkin, Ankara 2024.
- TANRIVER, Süha: Medenî Usul Hukuku Cilt II, Yetkin, Ankara 2021.
- TANRIVER, Süha: Türk Aile Mahkemeleri, Yetkin, Ankara 2014.
- THOMAS, Heinz/PUTZO, Hans/REICHOLD, Klaus/HÜBTEGE, Rainer/SEİLER, Christian: m.48, Zivilprozessordnung FamFG, 36. Baskı, Münih 2015.
- UMAR, Bilge: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Yetkin, Ankara 2014.
- ÜLGENALP, Nuri: “Mirasın Açılması-İhtiyati Tedbirler” (Mirasın Açılması), Adliye Dergisi, 35(10), 1944, s.829-846.
- ÜLGENALP, Nuri: “Mirasın Reddi ve Defter Tutma Talebi” (Mirasın Reddi), Adliye Dergisi, 36(1), 1945, s.31-46.
- VÖLK, Tamara M.: m.551, in Arnet, Ruth/Breitschmid, Peter/Jungo, Alexandra (ed.), CHK, Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 4. Baskı, Zürih 2023.
- YILMAZ, Ejder: Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri Cilt I, Yetkin, Ankara 2001.

Yazar Beyanı | Author's Declaration

Mali Destek | Financial Support: Yazar Dilek AYDEMİR, bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır. | Dilek AYDEMİR, who is the author has not received any financial support for the research, authorship, or publication of this study.

Yazarların Katkıları | Authors's Contributions: Bu makale yazar tarafından tek başına hazırlanmıştır. | This article was prepared by the author alone.

Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı | The Declaration of Conflict of Interest/Common Interest: Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir. | No conflict of interest or common interest has been declared by the author.

Etik Kurul Onayı Beyanı | The Declaration of Ethics Committee Approval: Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur. | The study doesn't need any ethics committee approval or any special permission.

Araştırma ve Yayın Etiği Bildirgesi | The Declaration of Research and Publication Ethics: Yazar, makalenin tüm süreçlerinde İnÜHFD'nin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığını, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde İnÜHFD'nin ve editör kurulunun hiçbir sorumluluğunun olmadığını ve bu çalışmanın İnÜHFD'den başka hiçbir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan etmektedir. | The author declares that she complies with the scientific, ethical, and quotation rules of İnÜHFD in all processes of the paper and that she does not make any falsification of the data collected. In addition, she declares that İnönü University Law Review and its editorial board have no responsibility for any ethical violations that may be encountered, and that this study has not been evaluated or published in any academic publication environment other than İnönü University Law Review.